

U S T A W A

z dnia 7 maja 1999 r.

**Opracowano na
podstawie: t.j.
Dz. U. z 2015 r.
poz. 2120.****o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady**

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. 1. Ustawa określa zasady ochrony terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady, zwanych dalej „Pomnikami Zagłady”.

2. Ochrona Pomników Zagłady polega na tworzeniu ich stref ochronnych oraz wprowadzeniu na obszarze Pomników Zagłady i ich stref ochronnych szczególnych zasad:

- 1) odbywania zgromadzeń;
- 2) prowadzenia działalności gospodarczej;
- 3) budowy obiektów budowlanych, tymczasowych obiektów budowlanych i urządzeń budowlanych;
- 4) wywłaszczania nieruchomości.

3. Ochrona Pomników Zagłady jest celem publicznym.

4. Ochrona Pomników Zagłady jest zadaniem z zakresu administracji rządowej.

Art. 2. Pomnikami Zagłady są tereny, na których są położone:

- 1) Pomnik Męczeństwa w Oświęcimiu;
- 2) Pomnik Męczeństwa na Majdanku;
- 3) Muzeum „Stutthof” w Sztutowie;
- 4) Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy;
- 5) Mauzoleum Walki i Męczeństwa w Treblince;
- 6) Muzeum Martyrologiczne – Obóz w Chełmnie nad Nerem;
- 7) Muzeum Byłego Obozu Zagłady w Sobiborze;
- 8) były Obóz Zagłady w Bełżcu.

Art. 3. 1. Wokół Pomnika Zagłady ustanawia się strefę ochronną.

2. Strefę ochronną stanowi pas gruntu o szerokości nie większej niż 100 m od granic Pomnika Zagłady.

Art. 4. 1. Obszar i granice stref ochronnych powinny być określone w sposób zapewniający Pomnikom Zagłady niezbędną ochronę w sposób jak najmniej uciążliwy dla osób trzecich. Oznakowanie granic stref ochronnych powinno jednoznacznie wskazywać na objęcie oznaczonego pasa gruntu ochroną.

2. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego określi, w drodze rozporządzenia, sposób oznakowania granic Pomników Zagłady i ich stref ochronnych, a także wzory znaków wskazujących te granice.

3. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego określi, po zasięgnięciu opinii właściwego terytorialnie wójta (burmistrza, prezydenta miasta), w drodze rozporządzenia:

- 1) granice Pomnika Zagłady, na obszarze którego jest położony Pomnik Męczeństwa w Oświęcimiu, zgodnie z jego granicami i obszarem wyznaczonymi na podstawie przepisów ustawy z dnia 2 lipca 1947 r. o upamiętnieniu męczeństwa Narodu Polskiego i innych Narodów w Oświęcimiu (Dz. U. Nr 52, poz. 265 oraz z 1999 r. Nr 41, poz. 412), oraz obszar i granice jego strefy ochronnej;
- 2) granice Pomnika Zagłady, na obszarze którego jest położony Pomnik Męczeństwa na Majdanku, zgodnie z jego granicami i obszarem wyznaczonymi na podstawie przepisów ustawy z dnia 2 lipca 1947 r. o upamiętnieniu męczeństwa Narodu Polskiego i innych Narodów na Majdanku (Dz. U. Nr 52, poz. 266), oraz obszar i granice jego strefy ochronnej;
- 3) granice Pomnika Zagłady, na obszarze którego jest położone „Muzeum Stutthof” w Sztutowie, oraz obszar i granice jego strefy ochronnej;
- 4) granice Pomnika Zagłady, na obszarze którego jest położone Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy, oraz obszar i granice jego strefy ochronnej;
- 5) granice Pomnika Zagłady, na obszarze którego jest położone Mauzoleum Walki i Męczeństwa w Treblince, oraz obszar i granice jego strefy ochronnej;
- 6) granice Pomnika Zagłady, na obszarze którego jest położone Muzeum Martyrologiczne – Obóz w Chełmnie nad Nerem, oraz obszar i granice jego strefy ochronnej;

- 7) granice Pomnika Zagłady, na obszarze którego jest położone Muzeum Byłego Obozu Zagłady w Sobiborze, oraz obszar i granice jego strefy ochronnej;
- 8) granice Pomnika Zagłady, na obszarze którego jest położony były Obóz Zagłady w Bełżcu, oraz obszar i granice jego strefy ochronnej.

4. Niewyrażenie opinii, o której mowa w ust. 3, w terminie 2 tygodni od dnia zwrócenia się przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**¹⁾ o jej wydanie, oznacza wyrażenie opinii pozytywnej.

5. Oznakowanie granic Pomników Zagłady i ich stref ochronnych oraz utrzymanie znaków wskazujących te granice należą do zadań wojewody.

Art. 5. 1. Gmina ma obowiązek sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru Pomnika Zagłady i jego strefy ochronnej.

2. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oraz decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu dla obszarów położonych w granicach, o których mowa w ust. 1, wymagają uzgodnienia z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**¹⁾

3. W przypadku uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, o którym mowa w ust. 1, lub jego zmiany przepis art. 36 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2015 r. poz. 199, z późn. zm.¹⁾) stosuje się, z tym że odszkodowania za poniesioną rzeczywistą szkodę, wykupienia nieruchomości lub jej części albo odszkodowania równego obniżeniu wartości nieruchomości lub jej części można żądać od Skarbu Państwa reprezentowanego przez wojewodę. Organem właściwym w sprawach, o których mowa w ust. 3 i 9–11 tego przepisu, jest wojewoda. Przepisu art. 36 ust. 1 pkt 3 nie stosuje się.

Art. 6. 1. Wojewoda jest organem reprezentującym Skarb Państwa w sprawach gospodarowania nieruchomościami położonymi na obszarze Pomnika Zagłady i jego strefy ochronnej.

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2015 r. poz. 443, 774, 1265, 1434, 1713, 1777, 1830 i 1890.

2. Nieruchomości Skarbu Państwa, o których mowa w ust. 1, mogą być oddawane nieodpłatnie w trwały zarząd, stosownie do przepisów ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2015 r. poz. 1774 i 1777).

Rozdział 2

**Szczególne zasady odbywania zgromadzeń, prowadzenia działalności
gospodarczej
oraz budowy obiektów budowlanych, tymczasowych obiektów budowlanych
i urządzeń budowlanych na obszarach Pomników Zagłady i ich stref
ochronnych,
a także wywłaszczania nieruchomości położonych na obszarze Pomników
Zagłady
i ich stref ochronnych**

Art. 7. 1. Odbycie zgromadzenia na obszarze Pomnika Zagłady lub jego strefy ochronnej wymaga zgody wojewody, wydanej w drodze decyzji.

2. Wniosek o udzielenie zgody, o której mowa w ust. 1, składa się nie później niż na 30 dni przed datą zgromadzenia. Wniosek złożony po tym terminie pozostawia się bez rozpoznania. O pozostawieniu wniosku bez rozpoznania wojewoda orzeka w drodze decyzji.

3. Wniosek, o którym mowa w ust. 2, powinien zawierać:

- 1) oznaczenie organizatora zgromadzenia oraz jego siedziby;
- 2) cel i program zgromadzenia oraz język, w jakim będą porozumiewać się jego uczestnicy;
- 3) miejsce, datę, godzinę rozpoczęcia, planowany czas trwania, przewidywaną liczbę uczestników zgromadzenia oraz projektowaną trasę przejścia, jeżeli przewiduje się zmianę miejsca w czasie trwania zgromadzenia;
- 4) określenie planowanych przez organizatora środków służących zapewnieniu pokojowego przebiegu zgromadzenia oraz środków, o których dostarczenie organizator zwraca się do wojewody.

3a. Do wniosku, o którym mowa w ust. 2, dołącza się pisemną zgodę podmiotu posiadającego tytuł prawny do nieruchomości znajdującej się na obszarze Pomnika Zagłady lub jego strefy ochronnej na odbycie zgromadzenia na tej nieruchomości.

4. Wojewoda odmawia udzielenia zgody, o której mowa w ust. 1, jeżeli:

- 1) cel lub odbycie zgromadzenia są niezgodne z przepisami niniejszej ustawy lub ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. – Prawo o zgromadzeniach (Dz. U. poz. 1485) albo naruszają przepisy ustaw karnych;
- 2) odbycie zgromadzenia może zagrażać życiu lub zdrowiu ludzi albo mieniu znacznej wartości;
- 3) cel lub odbycie zgromadzenia może naruszyć powagę lub charakter Pomnika Zagłady;
- 4) podmiot posiadający tytuł prawny do nieruchomości znajdującej się na obszarze Pomnika Zagłady lub jego strefy ochronnej nie wyraził zgody na odbycie zgromadzenia na tej nieruchomości.

5. Decyzja o odmowie udzielenia zgody na odbycie zgromadzenia powinna być doręczona organizatorowi w terminie 14 dni od dnia wpłynięcia wniosku, o którym mowa w ust. 2.

6. Wojewoda może delegować na zgromadzenie swoich przedstawicieli.

7. Wojewoda, na wniosek organizatora, zapewnia, w miarę potrzeby, ochronę policyjną w trybie przepisów ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2015 r. poz. 355, z późn. zm.²⁾), służącą stosownemu przebiegowi zgromadzenia.

8. Delegowany przedstawiciel wojewody, przybywając na zgromadzenie, jest obowiązany okazać swoje upoważnienie przewodniczącemu zgromadzenia.

9. Zgromadzenie może być rozwiązane przez przedstawiciela wojewody, jeżeli jego przebieg zagraża życiu lub zdrowiu ludzi albo mieniu znacznej wartości, narusza powagę lub charakter Pomnika Zagłady albo narusza przepisy niniejszej ustawy, przepisy ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. – Prawo o zgromadzeniach albo przepisy ustaw karnych, a przewodniczący, uprzedzony o konieczności rozwiązania zgromadzenia, wzbrania się to uczynić.

10. Rozwiązanie zgromadzenia na podstawie przepisu ust. 9 następuje przez wydanie decyzji ustnej, poprzedzonej trzykrotnym ostrzeżeniem uczestników zgromadzenia o możliwości jego rozwiązania, a następnie ogłoszonej przewodniczącemu w obecności zgromadzonych, której nadaje się rygor

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2015 r. poz. 529, 1045, 1066, 1217, 1268, 1890 i 2023.

natychmiastowej wykonalności. Decyzję tę doręcza się organizatorowi na piśmie w terminie 24 godzin od jej podjęcia.

11. Organizatorowi oraz uczestnikowi zgromadzenia przysługuje prawo odwołania się od decyzji w sprawie rozwiązania zgromadzenia w terminie 3 dni od dnia rozwiązania zgromadzenia.

12. W zakresie nieuregulowanym w niniejszej ustawie do przeprowadzenia zgromadzenia na obszarze Pomnika Zagłady lub jego strefy ochronnej stosuje się przepisy ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. – Prawo o zgromadzeniach, z wyjątkiem art. 2, z tym, że na obszarze Pomnika Zagłady lub jego strefy ochronnej nie mogą być organizowane zgromadzenia zgłaszane w trybie art. 22 ust. 1 tej ustawy oraz odbywać się zgromadzenia spontaniczne

13. Przepisów ust. 1–12 nie stosuje się do zgromadzeń odbywających się w ramach działalności kościołów oraz związków wyznaniowych w celu publicznego sprawowania kultu – organizowanych w kościołach, świątyniach, kaplicach, budynkach kościelnych i na gruntach kościelnych.

Art. 8. 1. Na obszarze Pomnika Zagłady i jego strefy ochronnej działalność gospodarcza może być prowadzona jedynie w zakresie niezbędnym do zabezpieczenia Pomnika Zagłady przed zniszczeniem lub uszkodzeniem, zapewnienia porządku i czystości na jego terenie, stałej konserwacji lub oznakowania jego granic albo granic strefy ochronnej oraz niezbędnej obsługi osób odwiedzających ten Pomnik.

2. Prowadzenie działalności, o której mowa w ust. 1, wymaga zgody wojewody, udzielonej w drodze decyzji.

3. Wniosek o udzielenie zgody, o której mowa w ust. 2, powinien zawierać:

- 1) oznaczenie przedsiębiorcy i jego siedziby (miejsca zamieszkania), a w razie ustanowienia pełnomocników do dokonywania czynności prawnych w imieniu przedsiębiorcy – również ich imiona i nazwiska;
- 2) określenie przedmiotu działalności gospodarczej;
- 3) wskazanie miejsca wykonywania działalności gospodarczej;
- 4) wskazanie daty rozpoczęcia działalności gospodarczej.

4. Wojewoda, w drodze decyzji, odmawia udzielenia zgody, jeżeli:

- 1) przedmiot zamierzonej działalności gospodarczej wykracza poza zakres określony w ust. 1;

2) prowadzenie działalności gospodarczej mogłoby doprowadzić do naruszenia powagi lub charakteru Pomnika Zagłady.

5. Wojewoda, w drodze decyzji, może odmówić udzielenia zgody, jeżeli prowadzona już na obszarze Pomnika Zagłady lub jego strefy ochronnej działalność gospodarcza zapewnia realizację celów, o których mowa w ust. 1.

6. Wojewoda, w drodze decyzji, cofa zgodę, o której mowa w ust. 2, jeżeli:

- 1) przedmiot prowadzonej działalności gospodarczej wykracza poza zakres określony w decyzji;
- 2) prowadzona działalność gospodarcza narusza powagę lub charakter Pomnika Zagłady;
- 3) prowadzona działalność gospodarcza stała się zbędna do realizacji celów, o których mowa w ust. 1.

7. W przypadku cofnięcia zgody, o którym mowa w ust. 6, prowadzący działalność gospodarczą powinien zaprzestać jej wykonywania przed upływem miesiąca od daty wydania decyzji ostatecznej. Prowadzącemu działalność nie przysługuje odszkodowanie, z wyłączeniem przypadku, o którym mowa w ust. 6 pkt 3.

8. W przypadku, o którym mowa w ust. 6 pkt 3, wysokość odszkodowania za poniesione straty ustala wojewoda w drodze decyzji.

Art. 9. Uzyskanie zgody, o której mowa w art. 8 ust. 2, nie zwalnia z obowiązku zgłoszenia podjęcia działalności gospodarczej do ewidencji działalności gospodarczej albo uzyskania koncesji lub zezwolenia na podjęcie działalności gospodarczej, na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

Art. 10. 1. Zabrania się budowy obiektów budowlanych, tymczasowych obiektów budowlanych i urządzeń budowlanych na terenie Pomnika Zagłady i jego strefy ochronnej, z wyjątkiem obiektów i urządzeń niezbędnych do zabezpieczenia Pomnika Zagłady przed zniszczeniem lub uszkodzeniem oraz zapewnienia porządku i czystości na jego terenie, stałej konserwacji, oznakowania jego granic albo granic strefy ochronnej lub niezbędnej obsługi osób odwiedzających ten Pomnik.

2. Wydanie przewidzianych w odrębnych przepisach pozwoleń na budowę obiektów budowlanych, tymczasowych obiektów budowlanych i urządzeń budowlanych, o których mowa w ust. 1, lub rozpoczęcie budowy takich obiektów,

w przypadku gdy nie jest wymagane pozwolenie na budowę, wymaga zgody wojewody, udzielonej w drodze decyzji.

3. Wojewoda nakazuje, w drodze decyzji, rozbiórkę obiektu budowlanego lub jego części, będącego w budowie albo wybudowanego bez wymaganej zgody, o której mowa w ust. 2.

Art. 11. 1. Do wywłaszczania nieruchomości położonych na obszarze Pomników Zagłady i ich stref ochronnych stosuje się przepisy ustawy o gospodarce nieruchomościami, jeżeli przepisy niniejszej ustawy nie stanowią inaczej.

2. Wywłaszczeniu na cele ochrony Pomnika Zagłady nie podlegają nieruchomości lub ich części, na których znajdują się kościoły, świątynie, kaplice lub budynki mieszkalne.

Art. 12. Organem właściwym w sprawach wywłaszczania nieruchomości na cele ochrony Pomnika Zagłady jest wojewoda.

Art. 13. Nieruchomość położona na obszarze Pomnika Zagłady lub jego strefy ochronnej może być wywłaszczona tylko na rzecz Skarbu Państwa.

Art. 14. Do nieruchomości wywłaszczonych na cele ochrony Pomnika Zagłady nie stosuje się przepisu art. 121 ust. 4 ustawy o gospodarce nieruchomościami.

Art. 15. 1. Decyzje, o których mowa w art. 8 ust. 2, 5 i 6, art. 10 ust. 2 i 3, oraz decyzje o wywłaszczaniu nieruchomości na cele ochrony Pomnika Zagłady wojewoda wydaje po zasięgnięciu opinii właściwego terytorialnie wójta (burmistrza, prezydenta miasta) **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.** Przepisu art. 106 Kodeksu postępowania administracyjnego nie stosuje się.

2. Niewyrażenie opinii, o której mowa w ust. 1, w terminie 2 tygodni od dnia zwrócenia się przez wojewodę o jej wydanie, oznacza wyrażenie opinii pozytywnej.

Art. 16. Organem wyższego stopnia w sprawach, o których mowa w art. 7, 8, 10, 12 oraz art. 26 ust. 3 i art. 27 ust. 4 i 5, jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Art. 17. Właściwość miejscową wojewody ustala się według miejsca położenia Pomnika Zagłady i jego strefy ochronnej. W przypadku gdy leżą one na terenie dwóch lub więcej województw, właściwego wojewodę wyznacza minister właściwy do spraw administracji publicznej w drodze zarządzenia.

Art. 18. 1. Organ, który wszczął postępowanie administracyjne, którego skutki mogą dotyczyć Pomnika Zagłady lub jego strefy ochronnej, jest obowiązany bezzwłocznie zawiadomić ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego o wszczęciu postępowania.

2. W postępowaniu, o którym mowa w ust. 1, ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego przysługuje prawo strony w postępowaniu administracyjnym oraz w postępowaniu przed sądem administracyjnym, jeżeli zgłosi swój udział w tym postępowaniu w terminie 7 dni od dnia doręczenia zawiadomienia o jego wszczęciu.

3. Przepisu ust. 2 nie stosuje się do postępowania administracyjnego, w którym minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego jest organem właściwym w I lub II instancji.

Rozdział 3

Przepisy karne

Art. 19. 1. Kto prowadzi działalność gospodarczą na terenie Pomnika Zagłady lub jego strefy ochronnej pomimo braku zgody na jej prowadzenie, podlega karze grzywny.

2. Postępowanie w sprawach, o których mowa w ust. 1, prowadzi się na podstawie przepisów o postępowaniu w sprawach o wykroczenia.

Rozdział 4

Zmiany w przepisach obowiązujących

Art. 20–25. (pominięte)³⁾

Rozdział 5

Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 26. 1. Osoby prowadzące w dniu wejścia w życie ustawy działalność gospodarczą na obszarze Pomnika Zagłady lub jego strefy ochronnej są obowiązane, w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie rozporządzenia, o którym mowa w art.

³⁾ Zamieszczone w obwieszczeniu w obwieszczeniu Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 26 listopada 2015 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. poz. 2120).

4 ust. 3, dotyczącego tego Pomnika Zagłady i jego strefy ochronnej, wystąpić do wojewody o udzielenie zgody na jej prowadzenie.

2. Do postępowania o wydanie zgody stosuje się przepisy art. 8.

3. Osobie, której nie udzielono zgody, przysługuje odszkodowanie za poniesione straty. Wysokość odszkodowania ustala wojewoda w drodze decyzji.

4. W przypadku niewystąpienia o wydanie zgody w terminie, o którym mowa w ust. 1, prowadzący działalność gospodarczą jest obowiązany zaprzestać jej wykonywania w terminie miesiąca od ostatniego dnia terminu, o którym mowa w ust.

1. W takim przypadku prowadzącemu działalność gospodarczą nie przysługuje odszkodowanie.

Art. 27. 1. W okresie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie rozporządzenia, o którym mowa w art. 4 ust. 3, dotyczącego Pomnika Zagłady i jego strefy ochronnej, wojewoda może wypowiedzieć obowiązujące w tym dniu umowy, których stroną jest Skarb Państwa, dotyczące korzystania z nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa położonych na obszarze Pomnika Zagłady lub jego strefy ochronnej, z zachowaniem miesięcznego terminu wypowiedzenia, ze skutkiem na koniec miesiąca kalendarzowego.

2. Jeżeli umowa, o której mowa w ust. 1, w dniu wejścia w życie rozporządzenia, o którym mowa w art. 4 ust. 3, dotyczącego Pomnika Zagłady i jego strefy ochronnej, stanowi przedmiot postępowania sądowego, określony w ust. 1 termin 3 miesięcy liczy się od dnia prawomocnego zakończenia tego postępowania.

3. Osobie, której wypowiedziano umowę, przysługuje odszkodowanie za straty poniesione w związku z rozwiązaniem umowy. Odszkodowanie nie przysługuje za korzyści, które osoba ta mogłaby osiągnąć, gdyby umowy nie rozwiązano.

4. Wysokość odszkodowania ustala wojewoda w drodze decyzji.

5. Jeżeli posiadacz nieruchomości, o której mowa w ust. 1, pomimo upływu terminu wypowiedzenia umowy dotyczącej korzystania z tej nieruchomości, odmawia jej wydania, a dalsze posiadanie przez niego nieruchomości naruszałoby powagę lub charakter Pomnika Zagłady, wojewoda może, w drodze decyzji, nakazać wydanie tej nieruchomości.

6. W decyzji określa się termin, w którym nieruchomość powinna być wydana.

7. Decyzji może być nadany rygor natychmiastowej wykonalności.

8. W przypadku uchylania się posiadacza nieruchomości od jej wydania decyzja podlega egzekucji na zasadach określonych w przepisach o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

9. Organem właściwym do przeprowadzenia egzekucji administracyjnej w przypadku, o którym mowa w ust. 8, jest wojewoda.

Art. 28. Do wydania nieruchomości położonej na obszarze Pomnika Zagłady lub jego strefy ochronnej, przez jej posiadacza, któremu przed dniem wejścia w życie ustawy wypowiedziano umowę dotyczącą korzystania z tej nieruchomości, stosuje się przepisy art. 27 ust. 5–9, jeżeli do dnia wejścia w życie ustawy nieruchomość nie została wydana.

Art. 29. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia⁴⁾.

⁴⁾ Ustawa została ogłoszona w dniu 10 maja 1999 r.